

Sant Pere d'Avinyó

Avinyonet del Penedès

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Avinyó 08792 AVINYONET DEL PENEDÈS.
Emplaçament Carretera Nacional B-24, km. 306,9

Coordenades:

Latitud: 41.37311
Longitud: 1.77346
UTM Est (X): 397429
UTM Nord (Y): 4580903

Classificació

Número de fitxa 08013-14
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Renaixement Barroc
Segle XVII
Any 1627
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: L'església està molt malmesa. Fa pocs anys es va treure la teulada vidrada de la coberta del campanar i l'estiu de l'any 2002 la va traspasar un llamp.
Protecció Legal
Observacions protecció: Normes Subsidiàries
Número inventari IPAC Núm. 2533 ACCN
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Arquebisbat de Barcelona, C/ Bisbe, 5, 08002-BARCELONA
Autoria de la fitxa J.M. Huélamo - ARQUEOCIÈNCIA

Descripció

L'església de Sant Pere d'Avinyó forma un petit nucli, juntament amb una masia que té adossada. És l'antiga església parroquial del terme municipal. És formada per una nau central i dues de laterals, de dimensions reduïdes, cobertes amb volta d'aresta rebaixada i arcs torals. La separació entre les naus s'ha fet per mitjà de pilars i arcs formers de mig punt. La capçalera és quadrada. La façana, d'estructura senzilla, presenta un portal rematat per un frontó clàssic. El campanar, esvelt, és de planta quadrada, i s'eleva sobre una nau lateral, al costat dret de la façana. Té una alçada de 19,2 metres. La coberta és de pavelló i en origen estava protegit per teula vidrada en verd i blanc (INVENTARI, 1986: 22-23). A cadascuna de les parets de la torre hi ha un finestral. No té cap campana però hi resten dos jous de campana, un a la finestra de la cara est, en la qual hi ha inscrita la data de 1627, i l'altre jou es troba a la finestra de la cara sud. Dins l'església destaquen la primera capella que es situa a ma esquerra del portal d'accés mirant a la capçalera, profusament decorada amb pintures barroques que es troben en molt mal estat de conservació. Tal vegada sigui aquesta la capella de Santa Teresa. Per informació oral se sap que va ser utilitzada a inicis del segle XX com a capella baptismal. A continuació d'aquesta capella, a mà esquerra, es troba la dependència destinada a sagristia amb una pica rentamans decorada. En aquesta habitació es troben emmagatzemades les teules que es van treure del campanar. Es conserva, així mateix, el púlpit. S'ha de destacar, de la façana una làpida que es troba a la dreta del portal d'accés. Es tracta d'una làpida funerària que presenta la següent llegenda: "AQUÍ FOU ENTERRAT / AL 26 DE JUNY DE L'ANY 1846 / LO CADAVER DEL RNT. MIQUEL VERNE / DES PBRE Y ROR DE ESTA PARAL / IQUIA DE SANT PERE DE AVINONET / BISBAT DE BARCELONA". D'altra banda, al costat de l'església es troba l'antic cementiri parroquial. Al costat nord-oest se li adossa l'edifici de la rectoria, interessant en la seva fesomia exterior. És de planta rectangular, de planta baixa i pis amb portal d'arc rodó dovellat i finestres emmarcades en pedra. A la llinda d'una finestra hi ha la data de 1698. La rectoria havia tingut celler hi darrera hi havia els horts i cinc pous. Al costat del camí hi havia la creu de Santa Teresa.

Observacions:

Inclòs a l'inventari de l'Arxiu Històric del C.O.A.C. Actualment la masia s'utilitza com a casa de colònies d'estiu per part de la Fundació Pere Tarrés. (Continuació història) Els dies 6, 7 i 8 de setembre de 1778, essent rector en Francisco Culla es feren grans festes, en aquesta parròquia com mai se n'havien fet, amb motiu de rebre la relíquia de Sant Pere. Es celebraren completes, oficis amb sermó i processons solemnes. I hagueren balls de bastons, de moros i cristians en la plaça i es tiraren coets, tronades, rodes i altres focs (...). En l'any 1788 es començaren les obres de restauració d'aquesta església. Es trobava esquerdada de totes quatre cantonades amb esquerdes de dalt a baix, per les que s'hi podia posar el braç. Aquestes obres començaren el 17 d'abril. Fou edificada sobre la vella, que com hem dit estava esquerdada i ruïnosa. Part d'ella la tiraren a terra, o sigui, part del Presbiteri. Per tant fou allargada, eixamplada i aixecada. Fou conclosa en 1791 i beneïda el dia de Santa Teresa, la vella arribava doncs fins al que és ara el presbiteri. Les festes d'inauguració duraren tres dies: 15, 16 i 17 d'octubre. Tots els tres dies hi hagué sermó, música i processons, ball de bastons, ball anomenat de Sant Francisco, castell de focs i tronades a discreció. En la rectoria menjaren tots tres dies més de cent persones convidades i els dinars es composaven de cinc passades (...). El 7 de maig de 1797 fou beneïda una altra campana, pesava 7 quintals i una lliura i fou feta dels trossos d'una de vella. Costà 210 lliures i se l'hi posà el nom de Maria Petronila, la vella que es va desfer és la que portava per nom Salvaterra. Aquesta campana fou construïda per en Josep Vidal de Vilafranca. Es trencà als sis mesos d'ésser col·locada. Es va treure, va tornar a fondre i se'n construí una de mes grossa, que pesà 9 quintals i 6 lliures, fou beneïda amb el nom de Bàrbara el dia 3 d'agost de 1806. Aquesta campana,

però sortí poc sonora, degut a tantes recomposicions (..). (..) L'església i la Rectoria foren saquejades i robades d'ella els vasos sagrats pels gavatxos el dia 22 de desembre de 1808. A més destrossaren l'arxiu i anaven estripant els seus llibres i papers mentre anaven caminant a Sant Cugat Sesgarrigues. Un home anomenat Josep Givert i Ollé, menyspreant les amenaces dels lladres, els anà seguint recollint tot el que pogué i ho retornà a la rectoria (..) (..) La imatge de Sant Pere fou destruïda per un llamp el dia de Santa Teresa de l'any 1899 (..) (ESCOFET, 1981). Una descripció manuscrita de 1831 i transcrita per Josep Escofet diu lo següent: "el gusto arquitectónico dominante en el templo es el del Renacimiento, constando de una sola nave con cuatro capillas en la parte del evangelio y tres en la parte de la epístola. El altar mayor es de estilo barroco, formado de seis nichos con sus respectivas imágenes, el nicho principal está ocupado por la imagen de San Pedro, titular de la parroquia (..). Bajando del Presbiterio a la nave de la Iglesia, empezando por el lado de la epístola se encuentra la capilla de la Virgen de los Dolores, de estilo bizantino. Este altar fue construido en el año 1887 y dorado al siguiente a expensas de una persona piadosa de la parroquia (..) El altar del dulcísimo nombre de Jesús, construido en el año 1680, la imagen del buen Jesús ocupa el nicho central y la restante contiene varios cuadros al óleo representativos de algunos pasos de la pasión de Nuestro Señor. Este altar junto al del Rosario, construido el año 1679, el de Santa Teresa, el 1629 y el de la Concepción, son de estilo barroco (..) " (ESCOFET, 1981). La casa del costat, que es l'antiga rectoria de l'església, va ser bastida d'acord a la seva fesomia actual, el 1698, segons data de la llinda de la porta. Modernament s'havien celebrat a Sant Pere dos festes: per Sant Pere i per Sant Isidre (per la pagesia). Al matí hi havia un sant ofici, mentre que a la tarda es feien balls.

Història

Les referències al lloc, el castell i l'església de Sant Pere d'Avinyó es remunten al segle X, en coincidència amb el procés de conquesta d'aquestes terres per part del Comtat de Barcelona. Hi ha un document del 995 en què consta la consagració de l'altar de Sant Pere situat en el castell d'Avinyó. El bisbe Vives de Barcelona va anar a consagrar l'església de Sant Pere, aixecada al castell d'Avinyó, entre els anys 973 i 995. En la butlla adreçada pel papa Silvestre II al monestir de Sant Cugat l'any 1002 consta que l'esmentat cenobi posseïa un alou a Avinyó que fou de Màger. Altres documents posteriors, per exemple de l'any 1002, també esmenten Sant Pere en el castell d'Avinyó. Sembla ser que la substitució del topònim Avinyó pel d'Avinyonet es va produir durant la llarga i intensa crisi baix-medieval catalana. En concret, mentre que en el Fogatge de 1376 encara es parla del castell d'Avinyó i de la parròquia de Sant Pere d'Avinyó, en el Fogatge de 1553 el terme Avinyonet ha substituït completament el d'Avinyó. L'any 1447 es fundà el Comú d'Avinyonet i Avinyó passà a ajuntar-se amb dit consistori, juntament amb l'Arboçar, Les Gunyoles, Cantallops, etc. (SADURNÍ ET AL., 2000). A la citada crisi baix-medieval, en concret, entre 1376 i 1553, el poble va passar de 76 cases a tenir-ne tan sols 52 (JUNQUERAS, MARTÍ, 2001). L'església de Sant Pere d'Avinyó era l'antiga parròquia del terme municipal. Segons Ramon Puig es troba per ella la data de 1560 (PUIG I BOSCH, 1912). Va ser bastida, d'acord amb la seva fesomia actual, el segle XVII, encara que se sap de la seva existència, com ja s'ha dit, en data anterior. Actualment la parròquia ha estat traslladada a l'església nova de Sant Pere construïda al poble de Les Cabòries, per la qual cosa el temple està complint funcions alienes al seu destí original. Pel seu interès es transcriu un manuscrit del Pbe. Joaquim Verdaguer, rector de la parròquia de Sant Pere d'Avinyó des de l'any 1897 fins al 1904, que va ser publicat per Josep Escofet (ESCOFET, 1981): "L'església d'Avinyonet es la més antiga del Penedès si exceptuem la de Sant Miquel d'Olèrdola. A l'any 1380 "Ugeto d'Avinione" traspasà les terres de l'església a Ramon Alemany de Cervelló. Més tard un net d'aquest anomenat "Gerald Alemany de Cervelló" cedí i traspasà els seus drets a varis particulars que segurament foren els que donaren nom a les cases dels hisendats que existeixen en l'actualitat. Es casi segur que en eixa parròquia sofriren martiri la vigília de l'Ascensió de 1242 cinc religiosos a mans dels jueus. La relació veritable de tal fet la llegim en l'Historia de l'ordre Dominicana d'Aragó. En ella es llegeix que l'inquisidor Fray Guillem Arnaldo i dos companys seus: Fray Bernat de Rapé

i Fran Garcia d'Aura, junt amb dos pares franciscans foren martiritzats en Avinyonet. La referida història diu que a un dels martiritzats li travessaren el cap amb un gros clau. Quan a l'any 1618 fou derruïda l'Església, que amenaçava caure, es trobaren darrera l'altar de Santa Teresa i dins de la paret, que era bastant gruixuda, una caixa de pedra i a dins ossos i caps d'alguns difunts i un d'aquests caps tenia un gran clau travessat. De la primera església ja no en queda ni rastre (sic), ja que a l'any 1618 fou derruïda i en l'espai dels dos segles següents construïda dues vegades (..) (..) La plaça que hi ha davant de l'església s'anomenava reial i en ella s'hi reunia la justícia i la major i més sana part dels seus veïns, per prendre acords (..). L'any 1674 va morir Mn. Pere Joli, que fou enterrat davant l'altar de la Mare de Deu, en aquesta església. El 1676 fou beneïda i col·locada una altra campana (..).

Bibliografia

CAMPANARS D'AVINYONET (1994) Coses d'aquí. Campanars d'Avinyonet. Avinyonet Avui. Revista informativa de l'Ajuntament, Núm. 10, juny 1994. Avinyonet del Penedès: Ajuntament d'Avinyonet del Penedès. INVENTARI DE PATRIMONI (1980-1985) Servei del Patrimoni Arquitectònic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Núm. 2533 ACCN DOSSIER (2001) Dossier sobre la dualitat de noms: Avinyonet-Les Cabòries. Ajuntament de l'Avinyonet del Penedès. Avinyonet del Penedès. ESCOFET, Josep (1981) "Reculls per a una Història". Diversos articles publicats a la revista Arrels, núms. 61 a 67. Avinyonet del Penedès. INVENTARI (1986) L'Alt Penedès. Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, núm. 2. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Pp. 16-27. SADURNÍ I VALLÈS, Pere et al. (2000) "Dades històriques de l'Arboçar. Del segle XI al XX". Font-Tallada. Butlletí de Sant Pere Molanta i l'Arboçar, núm. 284, febrer del 2000. Sant Pere Molanta: Associació de Pares d'Alumnes de Sant Pere Molanta. JUNQUERAS VIES, Oriol; MARTÍ ESCAYOL, Maria Antònia (2001) Informe sobre l'origen, ús i significat dels topònims del terme municipal d'Avinyonet del Penedès. Document mecanografiat.

